

УКРАЇНА - РОСІЯ

Оголошена Росією померлою: RSF розкривають останні місяці полону Вікторії Рощиної, яку утримували в нелюдських умовах у пеклі Таганрога

Тіло української журналістки, оголошеної померлою у вересні 2024 року в короткому листі Міністерства оборони Росії, так і не було повернуто родині, залишивши сумніви щодо обставин її смерті. "Репортери без кордонів" (RSF), які цими останніми місяцями проводили розслідування у партнерстві з трьома українськими медіа, піднімають завісу щодо нелюдських умов її утримання в останній з відомих в'язниць і відсутності належного догляду, незважаючи на тривожні ознаки погіршення її здоров'я з весни 2024 року.

"Я не боюся викликів, я знайду спосіб повернутися". Ці слова, написані у червні 2023 року українською журналісткою **Вікторією Рощиною** в її заявці на грант від Міжнародного жіночого медійного фонду (IWJMF), сьогодні звучать як епітафія. Журналістка-фрілансерка та постійна дописувачка незалежного інтернет-видання *"Українська правда"*, вона дійсно прибула на окупований південь України, як і бажала, щоб зібрати свідчення жертв широкомасштабного вторгнення Росії в Україну. Проникнення в серце окупації. Ризикований проект, про безпеку якого вона знала.

Роком раніше вона вже була [заарештована](#) в цій частині країни і кілька днів утримувалася ФСБ, російською спецслужбою.

Відтепер шанси побачити, що її обіцянка про повернення здійсниться, невеликі. Після місяців [мовчання](#) та брехні про її долю – добре налагоджений механізм занепокоєння щодо полонених українських цивільних осіб з початку війни, зі щонайменше 19 журналістами, заарештованими на окупованих територіях, які [досі](#) перебувають у полоні – Росія нарешті [визнала](#) її затримання у квітні 2024 року, перш ніж оголосити про її [смерть](#), яка мала б настати 19 вересня 2024 року, згідно з листом, отриманим її родиною. Чотири рядки, після місяців невдалих пошуків. Холодно, коротко, без пояснень.

Свідомо непрозора, іноді не пов'язана з фактами і навіть відверто оманлива офіційна комунікація Росії рідко надає достовірну інформацію про долю свавільно затриманих українських цивільних осіб. Щоб підняти завісу над багатьма темними плямами навколо зникнення Вікторії Роциної, RSF та три українські медіа – сайт розслідувань "[Слідство.інфо](#)", суспільний мовник "[Суспільне](#)" та видання судової журналістики "[Грати](#)" – дослідили останні місяці її полону. Кілька свідчень, до яких ми мали доступ, дозволяють краще зрозуміти надзвичайну фізичну та психологічну крихкість, в якій опинилася 27-річна журналістка, жорстоке поводження, якого вона зазнавала, та відсутність догляду, що ослаблювало її аж до зникнення.

3 окупованих територій до Таганрога

Зумівши дістатися до окупованих українських територій через Росію, що є подвигом, Вікторія Роцина була швидко заарештована на початку серпня 2024 року в Енергодарі поблизу Запорізької атомної електростанції на півдні України. Точні обставини її арешту залишаються нез'ясованими. За словами головного свідка цього розслідування, який провів з нею кілька місяців у російських в'язницях, її "[дрон вичислив](#)". Кілька тижнів її утримували в невідомому місці в Мелітополі, великому сусідньому місті, що також перебуває під окупацією, а потім, наприкінці грудня 2023 року, вивезли до Таганрога, міста на південному заході Росії з в'язницею, сумнозвісною тим, що її перетворили на справжній [табір тортур](#) для українців.

Кілька свідчень, зібраних RSF в ході цього розслідування, описують жахливі умови утримання під вартою. Український військовий повідомляє про побиття, ураження електричним струмом, "[настільки сильним, що дехто втрачав свідомість](#)", позбавлення їжі та крижаний холод у своїй камері, де через вікно, навмисно демонтоване тюремниками, потрапляли дощ і холодне повітря довгими зимовими місяцями. Цивільна особа розповідає про регулярні погрози зґвалтуванням і побиттям тих, хто просив побачити лікаря. "[Це місце – пекло](#)", – каже інша особа.

Евакуйована на ношах

Коли Вікторію помістили туди в грудні 2023 року, після перебування в імпровізованій в'язниці Мелітополя, на її тілі були шрами та подряпини. Деякі ще свіжі. Перші кілька тижнів вона просила, щоб її вислухав персонал таганрозької колонії, але даремно. Вона виглядала схвильованою. Коли в березні 2024 року в'язницю відвідала місцева делегація Уповноваженого з прав людини в Росії, її вивели з камери та тримали

окремо, безсумнівно, щоб завадити їй поставити запитання. Відтоді її стан почав поступово погіршуватися. Свідок розповідає про особливо важкий день, коли журналістку явно охопила "панічна атака".

Вона поступово перестала харчуватися. Охоронці погрожували їй, тиснули на її співкамерників і намагалися годувати її силоміць. "Ти диви, вона ще й щоки від'їла", – одного разу насміхався над нею один з них, додаючи до жорстокого поводження ще й глузування. Її стан погіршувався, але, незважаючи на її неодноразові прохання, адміністрація в'язниці відмовлялася давати їй ліки. Лише в червні журналістка вперше потрапила до лікаря. Було вже пізно. Вікторія Рощина вже не мала достатньо сил навіть, щоб підняти голову з подушки. За словами свідка, вона важила лише близько тридцяти кілограмів, коли її нарешті евакуювали на ношах наприкінці того ж місяця, ймовірно, до міської лікарні. За словами іншого ключового свідка, до якого мали доступ RSF, затримані вважали її мертвою.

Через кілька тижнів репортерка нарешті повернулася до таганрозької в'язниці. Назад до пекла. Журналістка перебувала в одиночній камері, але, згідно з кількома підтверджуваними свідченнями, її стан покращився. Вона самотійно пересувалася і відповідала на оклики охоронців, відповідальних за перевірку її харчування, які безперервно запитували її: "Вийди, ми тебе не бачимо, їж". Наприкінці серпня їй вдалося ненадовго зателефонувати рідним. 8 вересня її востаннє бачили у цій в'язниці. 19 вересня російська влада оголосила її померлою.

Чи була вона переміщена в період з 8 по 19 вересня? Якщо так, то куди? Що сталося за цей проміжок часу? Жоден зі свідків, до яких мали доступ RSF, не зміг відповісти на ці запитання. Якщо журналістка померла, як оголосила Росія, чому її тіло не було повернуто майже через шість місяців після подій? Запити щодо пояснень, надіслані RSF до Міністерства оборони Росії, залишилися без відповіді. Вікторія Рощина не змогла повернутися після свого репортажу. Ми продовжуватимемо шукати правду. Розслідування триває.

"Це розслідування, проведене спільно з трьома українськими медіа, розкриває масштаби жорстокого поводження, завданого журналістці, а також вкрай запізніле надання їй медичної допомоги, незважаючи на стрімке погіршення стану її здоров'я. Відмовляючись звільнити журналістку та надати їй належну медичну допомогу до тих пір, коли вона вже не могла встати, Росія несе величезну відповідальність за те, що з нею сталося. Той факт, що її тіло не було повернуто родині, лише посилює підозри щодо жорстокого поводження, якого вона зазнала, і ставить під додатковий сумнів обставини і саме оголошення про її смерть".

Арно Фроже та Полін Мофре

керівник відділу розслідувань RSF та регіональна менеджерка RSF з питань України

Це розслідування було проведено в партнерстві з трьома українськими медіа, кожне з яких опублікувало своє власне розслідування про Вікторію Рощину, доступне на сайтах "[Слідство.інфо](#)", "[Грати](#)" та "[Суспільне](#)".

Якщо ви володієте будь-якою інформацією про Вікторію Рощину або інших українських журналістів, вбитих або затриманих Росією, ви можете написати нам безпечним способом на ua-investigation@rsfsecure.org

Україна та Росія посідають відповідно 61-ше та 162-ге місця зі 180 країн у [Світовому індексі свободи преси](#) RSF за 2024 рік.